

Türkiye'de Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin İstihdam Kapasitesinin Artırılmasındaki Rolü (*)

The Role of Applied Entrepreneurship Training Activities over Increasing Employment Capacity

Dilan ÖRENÇ^(**), Canan Öykü DÖNMEZ KARA^(***), Suat UĞUR^(****)

Öz

İşsizlik dünya genelinde karşılaşılan bir sorundur. Devletler, işsizliğin azaltılması ve istihdamın artırılması için politikalar uygulamaktadırlar. Girişimci sayısının artırılması ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması bu politikalar kapsamında değerlendirilebilir. Türkiye'de devlet eliyle girişimciliğin geliştirilmesi amacıyla İŞKUR ve KOSGEB işbirliğiyle "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri" düzenlenmektedir. Bu eğitimler vasıtasıyla bireylerin girişimcilik kapasiteleri artırılmakta, kurdukları işlere finansman desteği bulmalarına imkân sağlanmaktadır. Araştırmanın amacı, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılanların bu programın etkinliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırma, nitel desende tasarlandığından ve Türkiye

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

Özgün Araştırma Makalesi (Original Research Article)

Geliş Tarihi: 09.07.2020

Kabul Tarihi: 15.09.2020

(¹) Bu makale, 2019 tarihinde Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı'nda Dilan ÖRENÇ'in yazdığı, Prof. Dr. Suat UĞUR ve Dr. Öğr. Üyesi Canan Öykü Dönmez KARA'nın danışmanlığında tamamlanan "Uygulamalı Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Üzerine Etkisi: Çanakkale İli Örneği" adlı yüksek lisans tez çalışmasından türetilmiştir.

(^{**}) Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Uzmanı, E-posta: dlnorenc@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7037-3054>

(^{***}) Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, E-posta: oykudonmez@comu.edu.tr

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7825-3652>

(^{****}) Prof. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, E-posta: suatugur@yahoo.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8009-6361>

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

çapında bir örnekleme çalışmanın zamansal ve parasal imkânsızlıkları göz önüne alınarak çalışma alanı Çanakkale ili Merkez İlçe ile sınırlandırılmıştır. Araştırma verileri görüşme yöntemiyle toplanmış, içerik analizi tekniğiyle çözümlenmiştir. Analizlerde, MAXQDA Analytics Pro 18 Programı kullanılmıştır. Sonuçta, katılımcıların genelde eğitimleri girişimcilik kapasitelerinin artırılması konusunda olumlu buldukları anlaşılmıştır. Diğer yandan, eğitimlerin kapsamının gençleri, kadınları ve dezavantajlı kesimleri de kapsayacak şekilde geliştirilmesi, kamuoyuna daha iyi duyurulması noktasında, çalışma yapılması gerekliliği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, İstihdam, Girişimcilik, Eğitim, Devlet Politikaları.

Abstract

Unemployment is a worldwide problem. States are implementing policies to reduce unemployment and increase employment. Increasing the number of entrepreneurs and expanding the entrepreneurship culture can be evaluated within the scope of these policies. IŞKUR as a state institution organizes "Applied Entrepreneurship Training" in cooperation with KOSGEB. Through the set trainings, entrepreneurship capacities of individuals are increased and the yare provided with the opportunity to find financial support for the businesses they establish. The aim of the research is to determine the opinions of the participants of Applied Entrepreneurship Training on the effectiveness of this program. The research is designed based on qualitative designsamples and it is limited to the province of Canakkale instead of Turkey due to financial and time constraints. Research data was collected by interview method and analyzed by content analysis technique. In analysis, MAXQDA Analytics Pro 18 Program was used. As a result, it was understood that the participants generally found the trainings positive in increasing their entrepreneurial capacity. On the other hand, it has been determined that the scope of the trainings should be developed to include young people, women and disadvantaged groups, and it is necessary to carry out studies to beter publicize them.

Keywords: Unemployment, Employment, Entrepreneurship, Training, State Policies.

1. Giriş

İşsizlik, üretim sürecinde emek faktörünün tam kullanılamaması durumudur. Birey açısından işsizlik, "bireyin çalışma arzusu, kabiliyetinde olup, çalışmaya hazır bulunduğu halde, kazanç sağlayabileceği bir işe sahip olamaması hali" olarak ifade edilirken, toplum açısından

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

“üretimde işgücünden yeterince yararlanılmaması, emeğin bir kısmının boşa harcanılması hali” olarak görülmektedir.¹ İşsizlik, sosyal ve ekonomik düzeyleri ne olursa olsun bütün toplumların ortak sorunu olup kişi ve toplum üzerinde sosyo-ekonomik etkileri bulunmaktadır. Kişiler bakımından gelir elde edememe ve yoksulluk şeklinde kendini gösterirken; ülkeler açısından milli gelir kaybı olarak görülmektedir ki bu durum işsizliğin ekonomik etkisidir. Diğer yandan, ekonomik yetersizlik içerisindeki bireyler hem iktisadi bir faaliyette bulunamamanın getirdiği hayal kırıklığı, kendilerini topluma yük olarak görmeleri hem de toplumun iş bulup çalışmaları yönündeki baskıları nedeniyle işsizliğin sosyal etkilerini en ağır şekilde yaşamaktadırlar.²

Kümbül Güler³, işsizliğin sosyo-ekonomik etkilerinin yanı sıra bireyler üzerindeki psikolojik etkilerine değinmektedir. İşsizler kendilerine güvenlerini yitirmekte, işsizlerin algılanan yeterlilik, öz yeterlilik ve tatmin düzeyleri azalmakta, depresif duyguları ve stres düzeyleri artmakta, sağlık durumları bozulmakta, umutsuzluk, çaresizlik içine girmektedir. Ayrıca içine kapanıklık ve yalnızlık duyguları hissetmekte ve özsaygıları zedelenmektedir.

İşsizlik veya işsizlik tehdidi genellikle kontrol dışı gerçekleştiği için bireyin öğrenilmiş çaresizlik yaşamasına sebep olmaktadır. İşsizlik süresinin uzaması ise öğrenilmiş çaresizliği tetiklemektedir, işini kaybeden birey öncelikle iyimser bir şekilde aktif olarak yeni bir iş bulmak için girişimlerde bulunmaktadır, ancak iş bulma süresi uzadıkça, kişi kötümserleşerek daha fazla çaresizlik duygusuna kapılmaktadır. İşsizlik, kontrolsüzlüğü ve çaresizliği beraberinde getirdiği için öğrenilmiş çaresizlik teorisi işsizliğe

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

¹ Özlem Işığışık, *İstihdam ve İşsizlik* (Bursa: Ekin Yayınları, 2011), 22-23.

² Süleyman Özdemir, Halis Yunus Ersöz, İbrahim Sarıoğlu, *İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ’lerin Desteklenmesi* (İstanbul: Vimek Ajans Yayıncılık, 2006), 67.

³ Burcu Kümbül Güler, “İşsizlik ve Yarattığı Psiko-Sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi,” *İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası Dergisi* 55, (2005): 377.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

uyarlanabilmektedir.⁴ Öğrenilmiş çaresizlik duygusunun gelişimi ile iş arama davranışı terk edilerek işsizlik bir kader olarak algılanmakta ve birey işsizlik sürecini sıradan ve normal bir süreç olarak anlamlandırmaktadır.⁵

İşsizlik olgusu özellikle gençler arasında yüksektir. İşsizlik teorisi genç işsiz oranındaki yüksekliğin nedenini gençlerin sıklıkla iş değiştirme eğilimlerine bağlamaktadır. Buna göre, gençlerin çalıştıkları işlerindeki tatminsizlikleri onları daha iyi bir iş bulmaya teşvik etmekte ve gençler daha sık iş değiştirmektedirler. Sıra işsizlik teorisi gençlerdeki sık iş değiştirme eğiliminin, tecrübesizliğe yol açtığı ve iş bulmayı daha da zorlaştırdığını savunur.⁶ İşsizlik bireyin yanı sıra toplum için de olumsuzluklar içeren bir olgudur. Toplumların en büyük sermayesi, beşeri sermaye de denilen iyi yetişmiş insan gücüdür. Hükümetler gençlerin enerjilerini faydalı işlere yönlendiremediğinde gençlerin devlete ve topluma karşı güvenleri sarsılmakta, gençler kolaylıkla uyuşturucu, kumar, terör vb. suç bataklığına sürüklenebilmekte, sonuçta toplumlar gelişme yolundaki en önemli kaynaklarını yitirmektedirler. Bu sebeple yeni istihdam olanakları yaratılarak çalışma çağındaki gençlerin istihdam edilmelerinin sağlanması önem arz etmektedir.

Geniş anlamda istihdam, bir ekonomideki tüm üretim faktörlerinin üretim esnasında kullanılma dereceleri; dar anlamda ise çalışma arzusu ve kabiliyetinde olanların bir iş sahibi olmaları şeklinde ifade edilmektedir.⁷

⁴ Başak Kıcı, "Eğitilmiş Genç İşsizliği Üzerinden İşsizlik Kaygısına Bir Bakış," *Çalışma ve Toplum Dergisi* 3, (2017): 1369-1396.

⁵ Ebru Kanyılmaz Polat ve Bünyamin Bacak, "İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İşsizlik Süresi İlişkisi: Çanakkale'de Yükseköğrenim Mezunu İşsizler Üzerinde Bir Araştırma," *Çalışma İlişkileri Dergisi* 9, (2018): 27.

⁶ Kıcı, "İşsizlik Kaygısına Bir Bakış," 1384-1386.

⁷ Banu Metin, "Türkiye'de Aktif İşgücü Piyasası Politikaları ve Özel İstihdam Politikaları" (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2004), 14.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

İşveren için istihdam yaratmak; iş gören için ise istihdam rakamları içinde değerlendirilmek olarak da tanımlanmaktadır.⁸

İşsizlikle mücadelede istihdam politikaları önemli yer tutmaktadır. İstihdam politikası, “İşsizlik ve eksik istihdamı sonlandırmak, emek piyasasının ihtiyaçlarını karşılamak, refah seviyesini arttırmak, verimli ve tam istihdam oluşturmak gibi hedeflere sahip politikalar” şeklinde tanımlanmaktadır. Yine istihdam seviyesini arttırmak adına planlanan bütün bilinçli hareketler istihdam politikaları kapsamında değerlendirilmektedir.⁹ İstihdam politikaları da pasif ve aktif istihdam politikaları olarak sınıflandırılmaktadır.

Pasif istihdam politikaları, işsizliğin doğurduğu sorunları olabildiğince azaltmayı amaçlamaktadır. Bunun için emek arzı ve talebi arasındaki denge sağlanmaya çalışılır. İşsizliğin ortadan kaldırılması yerine yol açtığı sorunların azaltmasına çalışılır.¹⁰ Pasif istihdam politikaları; işsizlik sigortası, işsizlik yardımı ve çalışma paylaşımı şeklinde uygulanmaktadır.¹¹ Aktif istihdam politikaları ise işsizlerin ve dezavantajlı grupların emek piyasasına girmesini kolaylaştırmak amacı ile oluşturulmaktadır.¹² Kamu ve özel istihdam hizmetleri, mesleki eğitim programları, sübvansiyonlu

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

⁸ Caner Gültemen, “Avrupa İstihdam Stratejisi ve Türkiye İçin Odak Noktası: İŞKUR” (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, 2008), 23.

⁹ Bulut Selahattin, “Türkiye’de Aktif İstihdam Politikası Aracı Olarak Düzenlenen İşgücü Eğitim Kurslarının İstihdamı Açısından Belirleyiciliği” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2010), 6.

¹⁰ Salman Kısa, “İŞKUR ve Yerel Yönetimlerde Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim-İstihdam İlişkisi Yönünden Analizi: Ankara İli İŞKUR İl Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Analizi” (Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, 2012), 68.

¹¹ Osman Kürşat Acar ve Ecehan Kazancı Yabanova, “Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Çerçevesinde Kütahya İŞKUR’un Mesleki Eğitim Faaliyetleri’nin,” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 4, (2017): 89.

¹² Kemal Erdem, “İşsizlikle Mücadelede Mesleki Eğitimin Önemi: Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri: Projesi” (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2012), 34.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

istihdam programları, girişimciliği teşvik ve gençlere yönelik programlar bu kapsamda değerlendirilmektedir.¹³

İstihdam edilebilirlik kapsamında çalışma hakkı, temel insan haklarından kabul edilmekte ve pozitif statü hakları başlığı altında değerlendirilmektedir. Pozitif statü hakları, kişilere devletten çalışma, sağlık, konut ve sosyal güvenlik gibi konularda olumlu bir davranış, bir hizmet ya da yardım isteme imkânı tanıyan haklardır. Sosyal devlet anlayışının gereği olarak bu haklara sosyal haklar da denilmektedir.¹⁴ İşsizlik Türkiye'deki ekonomik sorunlar arasında önlerde yer almaktadır. Bu nedenle işsizlikle mücadele, hükümet politikaları arasında önemli bir yere sahiptir. Sosyal devlet ilkesi gereği 1961 Anayasası'nın 42. maddesinde çalışmanın herkesin hakkı ve ödevi olduğu belirtilmiş, devletin sosyal, iktisadi ve mali tedbirlerle çalışanları koruması ve çalışmayı desteklemesi; işsizliği önleyici tedbirleri alması, bireylere iş arama sürecinde devlet desteğinin sağlanması gerektiğinden bahsedilmiştir.¹⁵ 1982 Anayasası'nın 49. maddesinde de çalışma herkesin hakkı ve ödevi denilmiş, devletin, çalışanların hayat seviyesini yükseltmek ve çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam yaratmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri alacağı ifade edilmiştir.¹⁶ Aynı zamanda, Türkiye'de hazırlanan kalkınma planlarında işsizlik başlığı altında işsizlikle mücadele konusuna yer verilmiştir.¹⁷

¹³Begüm Erdil Şahin ve Yeliz Sevimli "Aktif İstihdam Politikaları Kapsamında Uygulanan İşgücü Yetiştirme Kursları ve İŞKUR'un Önemi," *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi* 5, (2013): 4.

¹⁴Kemal Gözler, *Anayasa Hukukuna Giriş* (Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2008), 150.

¹⁵1961 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, R.G. 20/07/1961-10859.

¹⁶1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, R.G. 20/10/1982-17844.

¹⁷Ahmet Tayfur Akcan, "1980 Sonrası Türkiye'de Uygulanan Politikaların İşsizlik Üzerine Etkileri ve İşsizliğin Belirleyicileri Üzerine Ampirik Analiz" (Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 2016), 4.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

Türkiye’de gizli işsizlik ve eksik istihdam sorunları ekonomik sorunlar arasında önemli bir yer teşkil etmektedir.¹⁸ İşsizlikle mücadele amacıyla 2000 yılından sonra aktif ve pasif istihdam politikaları uygulamaya konulmuştur. Bu kapsamda emek piyasalarına dâhil olacak kişilere yönelik çeşitli istihdam programları uygulanmakla birlikte girişimcilik işsizlikle mücadelede alternatif bir yol olarak görülmektedir.¹⁹ Özellikle iş bulma veya buldukları işlerde uzun süreli çalışma imkânları nispeten az olan gençlerin istihdam edilmeleri ve yaratıcı fikirlerini hayata geçirmeleri adına girişimcilik uygulamaları oldukça önemlidir.

Meslek edindirme programlarının aktif istihdam politikaları arasında yer aldığı yukarıda belirtilmiştir. Bu başlık altındaki önemli uygulamalardan biri de *girişimciliği teşvik programları*dır. Girişimcilik, bireysel olarak bir fikrin ya da düşüncenin başarılı şekilde işletme haline dönüştürülmesi olarak ifade edilebilir. Girişimcilik risk almayı, öngörülü olmayı, iş kurabilmek için sermaye sahibi olmayı gerektirmektedir.²⁰

Girişimciliği destekleme politikaları hükümetler tarafından yerel veya ulusal düzeyde desteklenen çok yönlü politikalarlardır. Hükümetler bir yandan girişimcilik talebine yanıt verirken bir yandan da girişimcilik arzını arttırmaya çalışırlar. Girişimcilik faaliyetlerini hızlandırmanın etkili yolu finansman sorunlarını çözmek olduğundan hükümetler, makro düzeyde kısa dönem sermaye aktarımı, faiz ve vergi politikaları uygularken mikro düzeyde ise iş kurmayı kolaylaştırma önlemleri almanın yanı sıra

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

¹⁸ Nur Serter, *Genel Olarak ve Türkiye Açısından İstihdam ve Gelişme* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi, 1993), 69.

¹⁹ Berrin Ceylan Ataman, “İşsizliğe Alternatif Bir Çözüm Olarak Girişimcilik Teori ve Politika,” *Bilsay Kuçur’a Armağan Kitabı* içinde, ed. Serdar Şahinkaya ve N. İlter Ertuğrul (Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları, 2011): 329-343.

²⁰ Ebru Aykan, “Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları” (Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2002), 4.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

iş kurmayı öğretecek kurslar açma ve eğitim programları geliştirmeyi hedeflerler.²¹

Türkiye’de İŞKUR ve KOSGEB girişimcilik üzerine verdikleri eğitimlerle bu programların uygulanmasında aktif rol oynamaktadırlar. Girişimcilik programları hem istihdamın artırılması adına önemli bir araç görevi üstlenirken hem de ekonomik yapının gelişmesine ve güçlenmesine katkı sağlamaktadır.²²

Türkiye’de işsizliğin önlenmesi ve istihdamın artırılmasına yönelik olarak İŞKUR ve KOSGEB işbirliğiyle kişilerin kendi işlerini kurmalarını sağlamak ve bu işletmeleri desteklemek için uygulamalı girişimcilik eğitim Programı uygulamaya konmuştur. Program kapsamında kendi işletmesini kurmak isteyen veya işini ilerletmek isteyenlere iş fikrini geliştirme, pazar araştırması yapma, iş planı hazırlama, pazarlama, yönetim ve finansman gibi temel girişimcilik metotları öğretilmektedir.²³ Program girişimci olmak isteyen kişilerin sermaye ihtiyaçlarını sağlamaları için KOSGEB teşviklerine başvurmanın da yolunu açmaktadır. Eğitimini başarıyla tanımlayanlara “uygulamalı girişimcilik eğitimine katıldıklarına dair bir belge verilmektedir. Bu belge ile girişimci adayları KOSGEB’e başvurabilmektedir. Girişimcilik eğitim programlarıyla yeni iş alanları yaratılması ve devamlılığı olan işyerleri kurulması amaçlanmıştır.²⁴

Uygulamalı girişimcilik eğitimi, KOSGEB Destek Programları Yönetmeliği (2018) kapsamında düzenlenmiştir. KOSGEB’in ve

²¹ Ceylan Ataman, “İşsizliğe Alternatif Bir Çözüm Olarak Girişimcilik Teori ve Politika,” 335-336.

²² Dilek Çetindamar, *Türkiye’de Girişimcilik* (Ankara: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayınları, 2002): 40.

²³ TAEM, *Aktif İşgücü Hizmetleri İlgili Mevzuatı* (Ankara: Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları 2017): 16.

²⁴ Mustafa Burak Çetinkaya, “İŞKUR’un Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin Etkinliğinin Ölçülmesi” (Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, 2017), 13.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

İŞKUR’un ortaklığında “uygulamalı girişimcilik eğitimi İş birliği Protokolü” oluşturulmuştur. Protokolün amacı, işsizliğin azalması ve istihdam oranlarının artırılması, var olan istihdam alanlarının korunması ve gelişmesi üzerine uygulamalı girişimcilik eğitim programının planlanmasıdır. Protokol gereği programı başarı ile tamamlayan girişimciler, KOSGEB Yeni Girişimci Desteğine başvurma hakkı kazanmaktadır. Eğitim sürecinde genel sağlık sigortası primi, iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası primleri ve zaruri masraflar karşılanarak katılımcı teşvik edilir.²⁵

Uygulamalı girişimcilik eğitimlerinden eski hükümlülerin, uzun süreli işsizlerin ve engellilerin de yararlandırılmasının dezavantajlı grupların istihdamı bakımından önemli olduğu belirtilmiş, ayrıca ikincil işgücü olarak görülen kadınların da kurslara yoğun ilgi gösterdikleri ifade edilmiştir.²⁶ Bu nedenle, Türkiye’deki girişimcilik programlarının işgücü piyasasında iş bulma imkânları kısıtlı olanlara da hitap eder şekilde düzenlendiği söylenebilir.²⁷ Programa katılmak için 18 yaşını doldurmak, İŞKUR’a kayıtlı olmak, bu alanda daha önce verilmiş olan eğitimlere katılmamış olmak ve iş ve meslek danışmanlığı hizmetinden faydalanmış olmak gerekmektedir. Özel sektör çalışanları, isteğe bağlı sigortalı olanlar, sosyal yardımlardan faydalananlar ve 18 yaşını dolduran bütün vatandaşlar Programa başvurabilmektedir. Memurların başvurusu yasak olmamakla birlikte işletme kurmada ve sertifikalarını teşviklere

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

²⁵ İŞKUR, “İş Arayan Aktif İşgücü Programları, Girişimcilik Programı Eğitimi.” İŞKUR, Haziran 2018. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-iskur-programlari/girisimcilikprogrami-egitimi/>

²⁶ Derya Ünsal, “İŞKUR Tarafından Düzenlenen Mesleki Eğitim Kurslarının Kursiyerlerin Bireysel Kariyer Planlamalarına Katkısı Hakkındaki Kursiyerlerin Görüşleri” (Yüksek Lisans Tezi, 2013), 14.

²⁷ Çetinkaya, “İŞKUR’un Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin,” 12.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

çevirmede yaşayabilecekleri sorunlar bu eğitimlere katılmalarına engel teşkil etmektedir. Kurslara 18 yaş üstü tüm yaş grupları dâhil edilerek geniş kitlelere ulaşılması hedeflenmiştir. Kurs eğitiminin süresi 160 günü geçmemek kaydı ile günlük en az 5, en fazla 8 saat; haftada ise 6 günden fazla olmayacak şekilde düzenlenmiştir²⁸. Uygulamalı girişimcilik eğitimini tamamlayan girişimci adayları, kendi girişimcilik alanları ile ilgili iş planı hazırlama, pazarlama stratejisi oluşturma, iş kurma ve yönetim konularında bilgi ve donanıma sahip olmaktadır.²⁹

Destek alabilmek için uygulamalı girişimcilik kurslarına katılmış bireyler KOSGEB veri tabanına kayıt olmakta ve oluşturdukları iş planını KOSGEB'e sunmaktadır. Süreçlerin başarı ile tamamlanması durumunda başvuru sahibi faizsiz destek ve hibelerden faydalanabilmektedir.³⁰ Desteği almaya hak kazanan işletmeler, kuruluş sürecini takip eden 2 yıl boyunca destek almaya devam etmektedir.³¹ KOSGEB uygulamalı girişimcilik kursları çok çeşitli çalışmalarda farklı yönleri ile ele alınmıştır. Girişimciliği işsizliğin önlenmesine bir alternatif çözüm olarak ele almıştır. Girişimciliğin teorik ve politik olarak ele alındığı çalışmada ekonomik ve sosyal açıdan girişimcilik üzerinde durulmuştur. Çalışmanın sonucunda girişimciliğin istihdam yaratmak açısından önemli bir alternatif olduğu

²⁸ TAEM, *Aktif İşgücü Hizmetleri İlgili Mevzuatı* (Ankara: Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları 2017), 16.

²⁹ Birkan Arslan, "KOBİ'lerin Finansman Sorunlarının Çözülmesine KOSGEB Desteklerinin Etkisi" (Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, 2015), 43; Ümmü Gülsüm Ona, "Kadın Girişimciliğini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler: Isparta KOSGEB Girişimcilik Destekleri Üzerine Bir Araştırma" (Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, 2013), 63.

³⁰ KOSGEB, "Girişimcilik Destek Programı," KOSGEB, Kasım 2018. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1231/girisimcilik-destek-programi>

³¹ Evren Arıkan, "KOSGEB Desteklerinin Kobiler Üzerindeki Etkisinin Araştırılması: Batman İli Örneği" (Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi, 2017), 4.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

ancak devam ettirilmesinin zor olduğu belirtilerek işsizliği önlemedeki rolünün tam olarak algılanamadığı ifade edilmiştir.³²

Tan’ın uygulamalı girişimcilik eğitimlerine yönelik çalışmasında Kastamonu ilinde girişimcilik eğitimlerine başvuranların demografik özelliklerini belirleyerek girişimci adaylarının kişisel ve girişimcilik özelliklerini geliştirmeyi amaçlamıştır. 255 girişimci adayı ile anket çalışması yapılmış; çalışma sonucunda erkek adayların üniversite ve yüksek lisans mezunu olduğu, 25-34 yaş grubunun girişimcilik ile ilgili daha başarılı olduğu ve eğitimin girişimci adaylarının girişimcilik potansiyelini arttırdığı sonucuna varılmıştır.³³

KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin ekonomiye önemli bir katkısını 2787 kişiye uyguladıkları anketlerle ortaya koymaya çalışmışlardır. Çalışma sonucunda eğitimleri başarı ile tamamlayanların işyeri açma konusunda özellikle mali destek bulamadıkları, iş fikri bulma konusunda sıkıntı yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ayrıca kadınların eğitimlere daha çok katıldıkları anlaşılmıştır. Çalışmada ayrıca, eğitimlerin girişimcilik ekosistemini geliştireceği, bilgili ve bilinçli girişimciler yetişmesine ve istihdamın artmasına katkı sağlayacağı belirtilmiştir. Ayrıca bunun ekonomiye de katkı sağlayacağı belirtilmiştir.³⁴

KOSGEB girişimcilik eğitimine katılan kursiyerlerin girişimcilik kararını etkileyen unsurları araştırdıkları çalışmalarında ekonomik büyüme ve gelişmenin girişimciliğin gelişmesine ve girişimci sayısının artmasına önemli katkıları olduğunu belirtmişlerdir. 2013 yılı itibari ile

³² Ceylan Ataman, “İşsizliğe Alternatif Bir Çözüm Olarak Girişimcilik Teori ve Politika,” 329.

³³ Fatma Zehra Tan, “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Adayları Üzerine Kastamonu İlinde Bir Araştırma,” *Business & Management Studies: An International Journal* (Mart 2015): 382-396.

³⁴ Hasan Güner ve Korkmaz Adem, “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi-Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kurmayanlar Üzerine Araştırma,” *İş ve Hayat Dergisi* (Nisan 2016): 178-179.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

İŞKUR aracılığı ile KOSGEB uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan 320 kursiyere anket uygulanıp 308 anket değerlendirmeye alınmıştır. Sonuçta girişimcilik kararını etkileyen unsurların kişinin ilçe ya da il merkezinde yaşıyor olması, cinsiyet, medeni durum, yaş, büyüme çağında yaşadığı yer, şimdiye kadar yaşadığı yer, eğitim ve gelir düzeyine bağlı olarak değiştiğini tespit etmişlerdir.³⁵

KOSGEB'in uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin ve sonrasında sağlanan desteklerin etkinlik derecesini araştırmışlardır. Desteklerin etkinliğini ölçmek için KOSGEB girişimcilik destek programından yararlanan girişimcilerin amaçlarına ne düzeyde ulaşabildikleri araştırılmıştır. Bu kapsamda Konya ilinde, KOSGEB girişimcilik destek programından yararlanan 140 girişimciye anket uygulanmış ve elde edilen geçerli veriler tanımlayıcı istatistik ve ki kare test yöntemi ile analiz edilmiştir. Çalışmada; girişimcilerin KOSGEB'den aldıkları desteğin girişimcilerin amaçlarına ulaşmasını kolaylaştırdığı ve destek türleri arasında en fazla “kuruluş dönemi makine, teçhizat, ofis donanım ve yazılım” destek türünün tercih edildiği sonucuna varılmıştır.³⁶

Uygulamalı girişimcilik eğitimlerine katılarak geri ödemeli ve/veya geri ödemesiz mali desteklere hak kazanan kişilerin programlardan ne kadar yararlandığını ve yararlanma oranlarını 2010 yılından itibaren altı yıllık dönemde ele almışlardır. Çalışmanın sonucunda verilen desteklerin amaçlarına uygun olarak kullanılmadığı ve desteklerin program kapsamında daha etkin kullanılmasının istihdama ve ekonomiye daha iyi yansıtacağı sonucuna varılmıştır.³⁷

³⁵ Ali Rıza İnce, Fuat Çamlıbel ve Yunus Emre Birol, “KOSGEB Girişimcilik Eğitimine Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Kararını Etkileyen Sebepler Üzerine Bir Araştırma,” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (Ocak 2016), 121.

³⁶ Çetinkaya, “İŞKUR'un Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin,” 19.

³⁷ Mete Kaan Namal, Mustafa Koçancı ve Beyhan Aksoy, “KOSGEB Girişimcilik Programı: Eleştirel Bir Değerlendirme,” *Akademik Hassasiyetler Dergisi* (Eylül 2018): 93.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

2. Yöntem

Yöntem başlığı altında araştırmanın problemi, amacı ve önemi, araştırma soruları, kapsamı ve sınırlılıkları, deseni, geçerliliği ve güvenilirliği, veri toplama yöntemi ve analiz tekniği anlatılmıştır.

2.1. Problem ve Araştırma Soruları

İşsizlik ekonomik sorunların başında gelmektedir. Devletler işsizlikle mücadele amacı ile çeşitli politikalar geliştirmektedir. Bu politikalardan biri de aktif istihdam politikalarıdır. Bu politikaların hedefi çalışma çağındaki kişilere meslek edindirmektir. Meslek edindirme yollarından biri de işsizlerin kendi fikirlerini hayata geçirmelerine imkân veren girişimcilik eğitimleridir. Türkiye’de de uygulamalı girişimcilik eğitimleri kapsamında girişimci adaylarının eğitilmesi amaçlanmıştır. Bu nedenle, İŞKUR ve KOSGEB işbirliğinde “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri” verilmeye başlanmıştır. Ancak bu programların hem bireylerin kendi işlerini kurmalarında hem de istihdamı arttırmada ne derece etkili olduğunu belirlemeye yönelik çalışmaların yapılması programların başarısını değerlendirmek bakımından önem arz etmektedir. Araştırma, girişimcilik eğitimlerinin yarattığı faydayı belirlemeyi hedeflemekte ve eğitimlere katılan girişimci adaylarının iş kurma noktasında karşılaştıkları sorunları ortaya koymaktadır. Bu bağlamda çalışmada, Türkiye’de aktif istihdam politikaları kapsamında değerlendirilebilecek “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” kurslarının ne derece etkin olduğu problem olarak belirlenmiştir.

2.2. Amaç ve Önem

Türkiye’de devlet eliyle girişimcilik kapasitesinin artırılması için İŞKUR ve KOSGEB işbirliğinde düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Kurslarına katılan katılımcıların kursların etkinliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu eğitimlerin

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

Türkiye'deki girişimcilik kapasitesinin geliştirilmesindeki rolünün belirlenmesi noktasında öneriler geliştirerek karar vericilere yol gösterici olması beklenen veriler sunulması hedeflenmiştir.

Türkiye'de girişimcilik kapasitesinin Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa Birliği'ne (AB) göre düşük olduğu belirtilmiştir. Küresel Girişimcilik İndeksi verilerine göre, ABD girişimcilik kapasitesi açısından dünyada birinci sırada yer almaktadır. ABD'yi İsviçre, Kanada, Danimarka ve Avustralya izlemektedir. Türkiye ise girişimcilik kapasitesi bakımından 44. sırada yer almaktadır. Yine Türkiye'de girişimcilik kapasitesi 2018 yılına oranla %5 azalarak 2019 yılında %39,8'e düşmüştür.³⁸ Serbest piyasa ekonomilerinde devletin istihdam yaratmada yönlendirici bir rol oynadığı ve girişimciliği geliştirip bireylerin kendi işini kurarak istihdam yaratmalarını teşvik ettiği görülmektedir. Her alanda büyük ülke olma idealindeki Türkiye'nin serbest piyasa ekonomisi içerisindeki diğer ülkelerle rekabet edebilmesi ve girişimcilik kapasitesini artırması önemli görülmüştür. Böylece hem bireylerin yaratıcı fikirlerini hayata geçirmeleri sağlanırken hem de devletin istihdamı artırma politikalarına işlerlik kazandırılmasının mümkün olacağı düşünülmüştür. Çalışmanın, bu alanda nitel araştırma deseniyle tasarlanmış az sayıdaki araştırmadan birisi olması ve alandan derinlemesine veri toplanmasına imkân tanınması nedeniyle önem taşıdığı düşünülmektedir.

Bu bağlamda araştırmada Türkiye'de Uygulamalı Girişimcilik Eğitime katılanlara cevap aranmak üzere şu sorular sorulmuştur:

- a) Kursları başarılı bulmakta mıdır?
- b) Eğitim sürecinde ve sonrasında ne tür sorunlarla karşılaşmaktadırlar?
- c) Verilen eğitimleri ve finansman desteklerini girişimcilik kapasitele-
rinin artırılması bakımından nasıl değerlendirmektedirler?

³⁸ Ács, J. Zoltán, Szerb László, Lafuente Esteban ve Márkus Gábor, "The Global Entrepreneurship Index 2019," *The Global Entrepreneurship and Development Institute*, (2020): 12-19.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

Araştırmada, Türkiye’deki girişimcilik kapasitesi değerlendirilirken, aynı zamanda sorunların belirlenmesi ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

2.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

Türkiye’de girişimcilik kapasitesini artırmak amacıyla İŞKUR ve KOSGEB işbirliğinde yürütülen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılanlar araştırma evrenini oluşturmaktadır. Ancak, araştırma nitel desende tasarlandığından ve Türkiye genelinde bir örneklem üzerinde çalışmak için yeterli zaman ve parasal kaynak bulunmadığından sınırlandırılması gerekmiştir. Bu nedenle araştırma, Çanakkale İli Merkez İlçede düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Kurslarını başarıyla tamamlayarak, KOSGEB desteğinden yararlanıp iş kurmuş 15 girişimci ile sınırlandırılmıştır.

2.4. Desen

Araştırma nitel araştırma desenlerinden örnek olay analizi şeklinde tasarlanmıştır. Örnek olay deseninde bir zaman dilimindeki sosyal olaylar, topluluklar ya da kurumlar üzerinden sistematik araştırma yapılmaktadır. Özellikle, kritik bir değişim yaşayan kurumların, bireylerin ve toplulukların bu değişim sürecinde neler yaşadığını, hangi boyutlarıyla nasıl etkilendiği ve sürecin aşamalarının incelenmesi örnek olay çalışmalarında sıkça ele alınan bir konudur.³⁹ Örnek olay araştırmaları tekli ya da çoklu örnek olay araştırması şeklinde tasarlanabilir. Sadece bir durumun, olayın, konunun derinlemesine analizi yapılmak istendiğinde tek ögeli örnek olay deseni önerilmektedir.⁴⁰ Bu araştırmada tekli örnek olay çalışması tercih edilmiştir.

³⁹ Şadi Can Saruhan ve Ata Özdemir, *Bilim, Felsefe ve Metodoloji* (İstanbul: Beta Yayınları, 2016), 365.

⁴⁰ Ahmet Güler, Mustafa Bülent Halıcıoğlu ve Serkan Taşgın, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015): 301-305.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

Çanakkale ili Merkez İlçede İŞKUR ve KOSGEB işbirliğinde yürütülen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri örnek olay olarak incelenmiştir. Eğitimlere katılan ve araştırmaya dâhil olmayı kabul eden 15 katılımcıyla yüz yüze görüşmeler yapılarak veriler toplanmıştır.

2.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenirlik farklı kavramlarla ifade edilmektedir. Bu çerçevede iç geçerlik-inandırıcılık, dış geçerlik-aktarılabirlik, iç güvenirlik-tutarlık, dış güvenirlik-teyit edilebilirlik kavramlarıyla ifade edilmektedir.⁴¹ İnandırıcılık, elde edilen bulguların gerçekliği, benzer ortamlarda da araştırma sonuçlarının geçerliği, süreçlerin birbirleriyle tutarlılığı, verilerin nesnel bir yaklaşımla toplanıp sunulmasıyla ilgilidir. Ayrıca araştırmacıların ulaştıkları bulguların ve sonuçların katılımcıların söylediklerini ne derece yansıttığını ifade etmektedir. Görüşmelerin katılımcıların iş yerlerinde gerçekleştirilmesi, onayları alınarak ses kayıtlarının tutulması bulguların gerçekliğini artırmaktadır. Sonuçların, literatürde verilen araştırma sonuçlarıyla uyuşması benzer ortamlarda araştırma sonuçlarının geçerli olduğunun bir diğer ifade ile tekrar edilebilirliğinin göstergesidir. Görüşme sürecinde tutarlı bir yol izlenerek aynı sorular aynı sıra ile tüm girişimcilere sorulmuş, görüşmelerin en fazla 40 dakika sürmesi hedeflenmiş ve ortalama 30 dakikada tamamlanmıştır. Verilerin nesnel bir şekilde toplanıp sunulması için girişimcilere herhangi bir yönlendirme yapılmamış, her girişimcinin mümkün olduğunca eşit düzeyde görüşme sürecine katılımı araştırmacılar tarafından teşvik edilmiştir. Nitel araştırmalar olay veya olguları derinlemesine ve ayrıntılı

⁴¹ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016): 277-283); Güler, Halıcıoğlu ve Taşğın, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*, 376-398; Hüseyin Bal, *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (Bursa: Sentez Yayıncılık, 2016): 139-140; W. John Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (Ankara: Siyasal Kitabevi, 2016): 343-255.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

şekilde incelemeye yöneldiklerinden genellenebilirlik kavramı yerine aktarılabilirlik kavramı tercih edilmektedir. Araştırma sonuçlarının çalışılan grup dışında başka kişilere de uyarlanabilir olması gerekir. Başka bir deyişle, araştırma raporunu okuyanların bu sonuçların kendilerini de ilgilendirdiğini belirlemeleri çalışmanın aktarılabilirliğinin göstergesidir. Nitel araştırmada aktarılabilirliği sağlamak için ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme yöntemlerinden yararlanılmaktadır.⁴² Araştırmada, girişimcilerin görüşleri ayrıntılı şekilde betimlenmiş, izlenen yol ve yöntemler ayrıntılı şekilde anlatılmış, amaçlı örnekleme yapılarak kişilere ulaşılmıştır.

Nitel araştırmada güvenilirlik, aynı çalışmanın başka bir yerde benzer bir örneklem ile tekrar edilmesi halinde benzer sonuçlar alınması demektir. Bir nitel araştırmanın güvenilir olabilmesi, tutarlı ve teyit edilebilir olması ile gerçekleşir. Nitel araştırmada iç güvenilirlik, tutarlılık kavramıyla açıklanmaktadır. Tutarlılık, araştırmaya dışarıdan bir gözle bakılıp bakılmadığını, araştırmacının sürecin başından sonuna kadar araştırma etkinliklerinde tutarlı davranıp davranmadığını ifade etmektedir. Araştırmada mümkün olduğu kadar araştırmaya dışarıdan bir gözle bakılmaya çalışılmış, verilerin toplanması, kodlamaların yapılması ve analiz süreçlerinde tutarlı davranılmaya özen gösterilmiştir. Nitel araştırmada dış geçerlilik olarak kullanılan teyit edilebilirlik ulaşılan sonuçların toplanan verilerle teyit edilmesi ve okuyucuya mantıklı bir açıklama sunulmasıdır.⁴³ Araştırmada ulaşılan sonuçların teyidi için sonuçlar katılımcılarla paylaşarak onayları alınmış, okuyucuya mantıklı bir açıklama sunulmaya özen gösterilmiştir.

⁴² Yıldırım ve Şimşek, *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 281.

⁴³ A.g.e., 282-283.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

2.6. Veri Toplama Yöntemi ve Analiz Tekniği

Veriler görüşme yöntemiyle 23.07.2018-06.08.2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmelerde on beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşmelerde on beş sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşmeler, girişimcilerin işyerlerinde yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür. Katılımcılardan yazılı izin alınarak, görüşmeler kayıt cihazı ile kayda alınmıştır. Ses kayıt cihazıyla yapılan kayıtlar, Microsoft Office Word programına aktararak dokümanlar oluşturulmuştur. Veriler MAXQDA Analytics Pro 18 (18.1.1 demo sürümü) programı kullanılarak içerik analizine tabii tutulmuştur. İçerik analizinde kodlamalar cümle düzeyinde gerçekleştirilmiştir. İçerik analizinde birbirlerine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek yorumlanmaktadır.⁴⁴

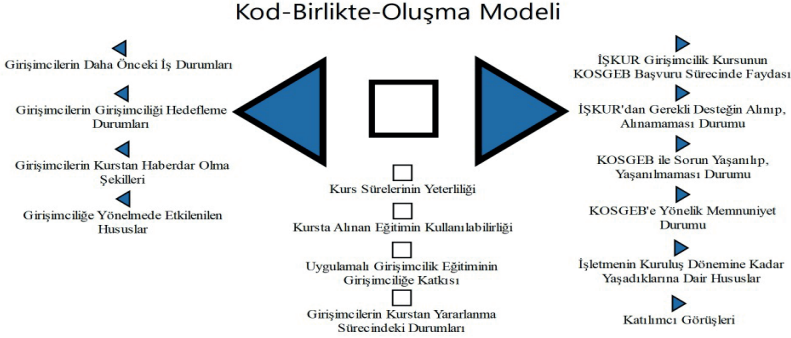
3. Bulgular

İçerik analizinde ilk olarak MAXQDA Analytics Pro 18 programının Görsel Araçlar butonundaki MAXMAPS penceresi altındaki “Kod-Birlikte Oluşma Modeli” sekmesi kullanılarak “uygulamalı girişimcilik eğitiminin” girişimcilik üzerine etkilerinin belirlenmesine ilişkin temalar Şekil 1’de gösterilmiştir. Şekil 2’de (Uygulamalı Girişimcilik Eğitime Katılan Girişimcilerin Görüşlerinin Yer Aldığı Alt Kodların İstatistiği) Şekil 3’de ise yine Görsel Araçlar butonundaki MAXMAPS penceresi altındaki “Tek Vaka Modeli” sekmesi kullanılarak çalışma kapsamında belirlenmiş kodların saat yönünün tersine olacak şekilde en çoktan en aza doğru vurgu düzeyleri gösterilmiştir.

⁴⁴ Yıldırım ve Şimşek, Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 242.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

Şekil 1. Temaların Gösterilmesini Sağlayan Kod-Birlikte-Oluşma Modeli

Birinci aşama olarak da nitelendirebileceğimiz girişimcilerin “uygulamalı girişimcilik eğitimi” öncesi mevcut durumlarının analizini gerçekleştirebilmek adına ilk olarak daha önceki işlerinin ne olduğu ve girişimciliği hedefleme durumları sorulmuştur. Ardından kurstan haberdar olma şekilleri ve girişimciliğe yönelmede etkilenilen hususların neler oldukları araştırılmak istenmiştir.

İkinci bir aşama olarak görülen girişimcilerin “uygulamalı girişimcilik eğitimi” süresince kurs hakkında memnuniyet düzeyleri ölçülmek istenmiştir. Bunun için girişimcilerden kurs sürelerinin yeterliliği, kursta alınan eğitimin kendi işletmelerinde kullanılabilirliği, girişimciliğe katkısı ve kurstan yararlanma sürecindeki durumlarının nasıl olduğu araştırmaya dâhil edilmiştir.

Üçüncü aşama olarak “Uygulamalı Girişimci Eğitimini” başarıyla tamamlayan ve işletmesini açan girişimcilerin İŞKUR ve KOSGEB’den beklentilerini karşılayabilme durumları ve memnuniyet düzeyleri test edilmeye çalışılmıştır. Son olarak ise girişimcilere kurum veya kurumlar içinde yetkili bir kişi olsalardı eğer neleri değiştirmek istedikleri sorulduğunda alınan yanıtlar katılımcı görüşleri teması altında yer bulmuştur.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

3.1. Girişimcilerin Yaş, Cinsiyet ve Eğitim Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan girişimciler ağırlıklı olarak 25-35 yaş aralığındadır. Programa katılım göstermede bu yaş aralığındaki kişilerin, çeşitli işlerde yer alarak yeterli maddi ve manevi birikim yapmayı tercih ettikleri gözlemlenmiştir.

Araştırmaya katılan girişimcilerin 10'u kadın, 5'i ise erkektir. Araştırmaya katılan girişimciler arasında kadınların daha fazla olması, İŞKUR ve KOSGEB'in kadın girişimcilere öncelik tanınması ile ilişkilendirilir. İş dünyasında kadın çalışanların dezavantajlı değerlendirilmesine karşılık olarak uygulamalı girişimcilik eğitiminde kadın girişimcilerin aktif yer alması programın başarıları arasında yer almaktadır.

Araştırmaya katılan girişimcilerin büyük bir çoğunluğunu ortaöğretim mezunlarının (7 kişi) oluşturduğu görülmektedir. Daha sonra lisans mezunu (5 kişi) ve ilköğretim mezunu (2 kişi) gelmekteyken, en az katılımın ise yüksek lisans mezunu (1 kişi) olduğu görülmektedir. Bireylerin bir meslek sahibi olması, girişimcilik konusunda sınırlandırılmalarına neden olabilmektedir. Ortaöğretim mezunlarının belirli bir meslek üzerine eğitim almamış olmalarından kaynaklı bir mesleğe bağlı kalmamaları girişimciliğe daha fazla yeşil ışık yakmalarına sebebiyet vermektedir. Dolayısıyla denilebilir ki meslek sahibi olmayan kişiler, meslek sahibi olan kişilere oranla, girişimciliği daha fazla tercih etmektedirler.

3.2. Girişimcilerin "Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi" Öncesi Durumlarına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan girişimciler kendi işletmelerini kurmaya karar vermeden önce yaygın olarak özel sektörde çalışmaktadırlar. Katılımcıların büyük çoğunluğu kendi meslekleri doğrultusunda girişimciliği hedefleyerek işletmelerini açmak istediklerini belirtmişlerdir.

" Her zaman çalışma amacı içerisinde bulundum. Daha önce çalıştığım işlerde de edindiğim deneyimler, kariyerim için hedeflerimi oluşturmam ve girişimci olmaya karar vermemde etkili oldu." (K.3)

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

“Ben uzun yıllar turizm alanında çalıştım. Bu alanda girişimcilik yapmayı her zaman istemiştim.”(K.5)

Katılımcıların ortak yorumları doğrultusunda “uygulamalı girişimcilik eğitimi” programının girişimci olmak isteyen kişileri teşvik etmede gerekli sorumluluğu yerine getirdiği söylenebilmektedir.

Girişimcilerin kurstan haberdar olma şekilleri öğrenilmek istendiğinde girişimciliği hedefleyenlerin büyük çoğunluğunun kursu kendi araştırmaları sonucunda öğrendikleri anlaşılmıştır. Geriye kalanların ise yakın çevresinin yönlendirmesi sonucu veya kitle iletişim araçları vasıtasıyla haberdar oldukları anlaşılmıştır. Girişimcilerin görüşleri doğrultusundan kurumların sağlamış olduğu teşviklerden halkın haberdar olması hususunda eksiklikler yaşandığı görülmektedir.

Ayrıca araştırmaya katılan girişimcilerin girişimciliğe yönelmede etkilendikleri hususlar açığa çıkarılmak istenmiştir. Bireylerin girişimci olmak için gerekli olan riski alırken etkilendikleri ana etmen değişiklik göstermektedir. Böylelikle kendi kararları doğrultusunda ilerlemeyi seçen bireyler olduğu kadar çevrelerindeki örnekler doğrultusunda hareket edenler olmuştur. Program sayesinde girişimci olmuş bireylerin, çevrelerindeki diğer insanlar için bir örnek teşkil edebilecekleri sonucuna ulaşabiliriz. Bireyin girişimci olmasını etkileyen sebep fark etmeksizin başka girişimcilerin ortaya çıkmasında etki sağlayabilecektir. Programın yayılması, Türkiye’de girişimciliğin yaygınlaşması anlamında önemli noktada yer bulmaktadır.

3.3. Girişimcilerin “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” Esnasındaki Durumlarına İlişkin Bulgular

İŞKUR Girişimcilik Eğitiminde kurs içeriği, senelere göre değişebilmektedir. Dolayısıyla araştırmaya katılan girişimcilerin kurstan yararlanma süreleri de yıllar arasında değişikliğe uğramıştır. Örneğin 2015 yılında kurslarını tamamlayan kursiyerler 14 gün, 2016 yılında katılanlar 9 gün, 2017 yılında katılanlar ise 4 gün eğitim aldıklarını ifade etmektedirler.

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

Araştırmaya katılan girişimcilerin kurs sürelerinin yeterliliğine ilişkin görüşleri, sürenin etkin olduğu doğrultusunda olmuştur. Eğitim süresi içerisinde verilmesi gereken bilgilerin açıkça verildiği ve sürenin daha uzun olması durumuna gerek duyulmadığı belirtilmiştir. Katılımcılar, kursun eğitim kalitesinden memnun kaldıkları için sürenin daha uzun olması halinde de katılım gösterebileceklerini ifade etmişlerdir.

Kursun süresini yeterli görmeyen katılımcılar ise ya daha önce hiç çalışmamış ya da iş tecrübeleri olsa bile girişimcilik üzerine bir tecrübeleri olmayan kişilerdir. Dolayısıyla katılımcıların verilen eğitimin süresinin yetersizliği hususundaki görüşleri aşağıda yer almaktadır.

“Aldığım eğitimin süresi 4 gündü. Eğitimin süresinin, benim için yeterli olduğunu söyleyebilirim. Ancak ben kursa katılmadan önce araştırma yapmıştım. Kendi işletmeleri için araştırma yapan kişiler adına süre oldukça yeterli. Temeli olmayan kişiler adına biraz daha uzun olabilir.” (K.4)

“Ben 9 günlük bir eğitime katıldım. Aldığım eğitimin süresini yeterli buluyorum. Öğrendiğim kadarı ile şuan 4 günlük bir eğitim veriliyormuş. Bu süreyi çok az buluyorum.” (K.14)

Girişimcilerin kurs döneminde edindiği bilgiler, işletmenin ilerleyen zamanlarında kullanılmaktadır. Girişimcilerin büyük çoğunluğu (11 kişi) işletmelerini geliştirirken, girişimcilik kursundan edindiği bilgilerden faydalandığını belirtmişlerdir.

“Eğitim sürecinde bizlere yaşanmış girişimcilik örnekleri verildi. Bu beni heveslendirdi ve kendi işletmemin kuruluşunda teşvik etti. Ancak işletmeyi yürütmek daha çok deneyim ile ilgili bir olaydır.” (K.1)

“Eğitim veren hocamız oldukça başarılı bir eğitimciydi. Kurs döneminde edindiğim bilgilerin daha sonra da faydasını gördüm.” (K.3)

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

“Kesinlikle katkısı oldu. Kurs bitimiyle kafamda eksik kalan şeyler tamamlandı. Bence mevcut girişimciler için de sürekli kurslar olmalı.”
(K.14)

Araştırmaya katılan 15 girişimcinin 14’ü “uygulamalı girişimcilik eğitiminin” girişimciliğe katkısı olduğunu vurgu yapmışlardır.

“Bence proje girişimciyi destekliyor. İş kurmak için istekli olan ve proje sahibi olan kimselerin planlarını gerçekleştirmekte kurum oldukça destekleyici.” (K.3)

İşletmelerini kurmak isteyen girişimciler için maddi ve manevi bir teşvik sağlaması programdan beklenen bir getiridir. Kurumların, kişilere ihtiyaç duydukları maddi ihtiyacın giderilmesini sağlarken, daha fazla girişimciliğe teşvik edilmesi beklenmektedir.

Araştırmaya katılan girişimcilerin neredeyse tamamı kursa başvuru sürecinde ve kurstan yararlandıkları süre zarfı içerisinde bir sorun yaşamadıklarını belirtmiştir. Girişimciler, kursa başvuru yapmanın oldukça kolay olduğunu vurgulamışlardır. Hedefleri arasında girişimci olmak olan kişiler, proje başvuru ve projeden yararlanma aşamalarında daha az sorunla karşı karşıya gelmişlerdir. Kursa başvuru sürecinde ve kurstan yararlandıkları süre zarfı içerisinde sorun yaşadıklarını iddia edenlerin görüşleri ise aşağıdaki gibidir.

“Evet, bir sorun yaşadım. Çalışan memurlarla ilgili sorunlarımız oldu. Bazı şeylerin tam olarak nasıl yapılması gerektiği anlatılmadı. Memurların bilgi paylaşımında tam olarak bulunmaması benim için bir problemdi.” (K.6)

3.4. Girişimcilerin “Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi” Sonrası Durumlarına İlişkin Bulgular

İŞKUR’un kursiyerlere vermiş olduğu uygulamalı girişimcilik eğitimini başarıyla tamamlayan kursiyerlerin işletmelerini kurabilmek

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

adına KOSGEB'e yaptıkları başvuru süresince faydasının olup olmadığını irdelenmek istenmiştir. Araştırmaya katılan 11 girişimcinin, İŞKUR'un vermiş olduğu kursun, KOSGEB'e başvuru sürecinde destek verdiğini ve oldukça faydalı bilgiler öğrenerek başvuru süreçlerinin kolaylaştığı belirtmişlerdir. Diğer girişimciler ise kursun başvuru döneminde herhangi bir fark yaratmadığını ifade etmişlerdir.

"Kurs oldukça faydalı. Ancak KOSGEB'e başvuru yapmak için yeterli olduğunu söyleyemem." (K.10)

"Edindiğimiz bilgiler çok güzeldi. Ancak başvuru dönemimde kendi araştırmalarım sonucunda projemi tamamlayabildim. Başvuru yapacak girişimcilerinde araştırma yapması gerekli." (K.13)

Olumsuz görüşlerinin nedenlerine bakıldığında başvuru dosyasının hazırlanmasının zor olması ve iş planının karmaşık yapıda hazırlanması başlıkları karşımıza çıkmaktadır. Bu girişimcilere, kurs süresinde elde ettikleri bilgiler başarılı bir süreç yaşanması için yeterli gelmemektedir. Ayrıca programın İŞKUR ayağında girişimcilerin almış oldukları desteğe ilişkin yorumları sorulmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu, İŞKUR'un girişimcinin desteklenmesinde üzerine düşen görevi yerine getirdiğini ifade etmiştir. Kurumun, girişimciliğe teşvik eder bir noktada olduğunu söylemişlerdir. Gerekli desteği alamadığını düşünen 3 girişimci ise kurumun, başarılı olduğunu belirtmiş ancak bazı teşviklerin bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi noktasında eksik kalan noktaları olduğunu belirtmişlerdir. Girişimciler, kurumun işletme açıldıktan sonra faydalanabilecekleri teşviklerden yeteri kadar haberleri olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Araştırmaya katılan girişimcilerin %20'si İŞKUR'a başvuru sürecinde sorun yaşadıklarını belirtirken, girişimcilerin %60'ının projenin KOSGEB ayağında başvuru yaparken zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

farklılığının başlıca nedeni kurumlar arası farklılığın olması ve KOSGEB’in teşvik sağlayan kurum olmasından kaynaklanmaktadır. Programdan faydalanan kişiler için maddi zorluklarla karşılaşmak ön planda yer alırken, ayrıntılı bir projenin hazırlamasının gerekliliği ikinci sırada yer almaktadır. Projenin detaylarının yer aldığı bir kılavuzunun eksikli ve internet sitesindeki bilgilerin yetersiz olması katılımcıları bir takım sorunlar ile karşı karşıya bırakarak zaman kayıplarının yaşanmasına neden olmuştur. Katılımcıların konuyla ilgili görüşleri aşağıda yer almaktadır.

Katılımcıların maddi sorunlarla karşılaşmaları yönündeki izlenimleri aşağıdaki gibidir;

“Hibenin ön ödemeli olarak değil, sonradan veriliyor olması beni işletmemi açarken finansal olarak zorladı. Kredi çekmem gerekti ancak çalışmadığım için bankaların kredi vermesi oldukça zor bir süreçti.” (K.14)

“İşletmemi kurarken sorun yaşadım. Projeye katıldığımda desteğimi alacağımı düşünerek, gerekli olan makineleri aldım. Ödemeyi hemen alacağımı düşündüğüm için, borca girdim. Ancak belgelerimi beyan ettikten sonra ödeme alacağım zamana kadar geçen süre oldukça uzundu. Bu durum maddi olarak zora girmeme neden oldu.” (K.4)

“Her şeyin faturasını belirtmemiz gerektiği için, o süreç benim için uzun ve zorlu oldu. Çünkü kullanacağımız araç, gereçleri önce alıp daha sonra ödemesini kurumdan alıyorduk. Bu dönemde birikimim olmadığı için kredi çekmem gerekti. Kredileri çekmek ve faturalandırma süresi oldukça uzun oldu.” (K.9)

“Benim, KOSGEB danışmanıyla iletişimle ilgili sorunlarım oldu. Sorduğum sorulara net cevaplar alamadığım için, projenin son ayağında desteğimi alamadım. Hibe almaya hak kazandığım halde, belgelerimi toplama sürecinde yaşadığım sıkıntılar dolayısıyla ödemelerimi hala alamadım.” (K.1)

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

“Ben başvurumu yaptığım ve bütün süreçleri yerine getirdiğim halde desteğimi alamadım. Kuruma teslim ettiğim dosyalarda ki faturalarla ilgili bir sorun olduğu söylendi ve ödemelerimi alamadım.” (K.7)

“O dönem bilgilendirilme konusunda bir eksiklik oldu. Ben belgelerimi verdikten sonra bazı şeyleri söyledikleri için alabileceğim hibe tutarında bir sorun oldu. Aldığım malzemelerden birinin kapsama girmediğini söylemediler. Ve 7.000 TL eksik aldım. Bu tutar bugün bile işletmem için büyük bir para.” (K.8)

Katılımcıların proje yazımında karşılaştıkları sorunlara yönelik izlenimleri aşağıdaki gibidir;

“Benim başvuru sürecim biraz karmaşık oldu. Projemi yazıp teslim ettikten sonra, mülakata girdim. Mülakat sonrasındaki aşamalarda evrakların sürekli olarak eksik olmasından dolayı, desteğin son aşamasında bıraktım. Evraklarım sürekli bir eksik çıkıyordu. Bu nedenle çok fazla uğraştım. Ve desteğin son adımında, bıraktım.” (K.1)

“Benim projeye başvuru döneminde yaşadığım sorun, danışmanımınla ilgili oldu. İletişim kurma sürecinde biraz zorluk yaşadık. Sorularımıza aldığımız cevaplar net ve açıklayıcı değildi.” (K.5)

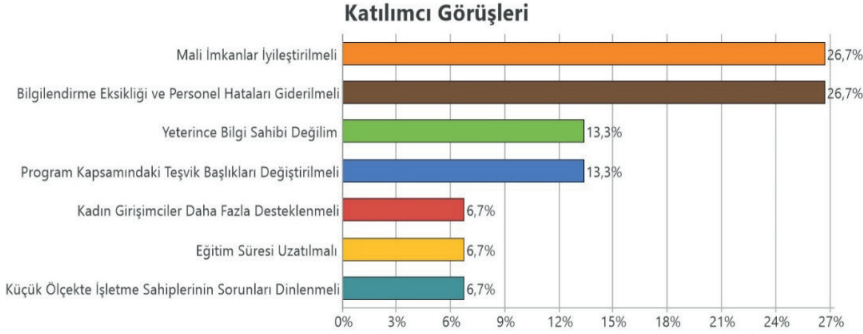
“Başvuru yaparken danışmanımızla iletişim kurmak kolaydı. Ancak izlememiz gereken yol ve projede yer alması gereken ayrıntıların açıklanmasında net cevaplara ulaşamadım. İnternet sitesinin çok fazla eksikliği olduğunu söyleyebilirim.” (K.13)

Araştırmaya katılan girişimciler içerisinde, girişimciliği kariyer basamağı olarak seçen kişilerin yaşadıkları süreçleri sorun olarak değerlendirmedikleri görülmektedir. Katılımcılar uygulamalı girişimcilik eğitiminin zorlayıcı yanları olduğunu belirtmelerinin yanında projenin girişimci için önemli bir fırsat olduğuna da dikkat çekmişlerdir. Proje kabul edilmiş anından ödemelerini alana kadar geçen süre içinde kurumu, kendilerine sağlanmış bir güvence olarak nitelendirmişlerdir.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

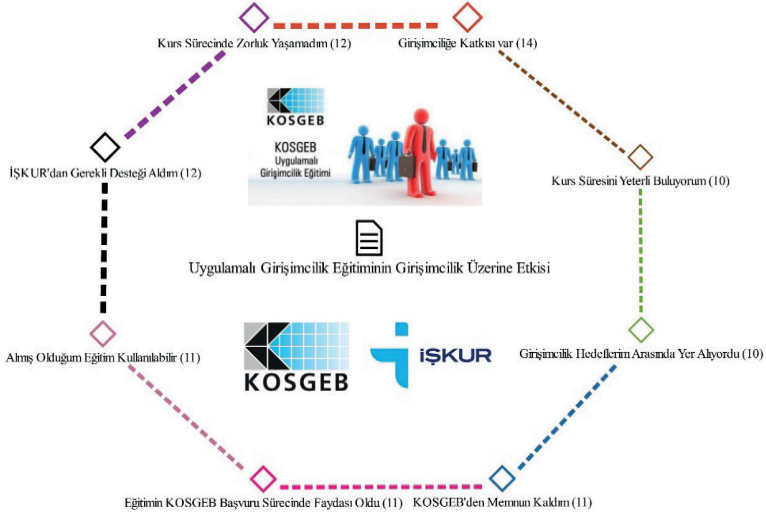
Araştırmanın son basamağında katılımcıların, görüş ve önerilerine yer verilmiştir. Katılımcılardan kendi tecrübeleri üzerinden gerek kurumlar adına gerek proje adına değiştirmek istedikleri konu başlıklarına yer vermeleri istenmiştir. Böylelikle uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan girişimcilerin görüşlerinin yer aldığı Alt Kodların İstatistiği Şekil 2’de yer almaktadır.

Şekil 2. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine Katılan Girişimcilerin Görüşlerinin Yer Aldığı Alt Kodların İstatistiği

Girişimcilerin, son soruya yönelik yanıtları şu şekilde olmuştur: En fazla vurgu %26,7 oranında (8 kişi) mali imkânların iyileştirilmesi, bilgilendirme eksikliğini giderilerek personel hataların azaltılması gerekliliğidir. Ardından %13,3 oranında (4 kişi) program kapsamındaki teşvik başlıklarının değiştirilmesine vurgu yaparken aynı oranda yeterince bilgi sahibi olmadıkları için bu soruyu cevaplamak istememişlerdir. Girişimcilerin en az vurguladıkları hususlar ise %6,7 oranında (3 kişi) kadın girişimcilerin daha fazla desteklenmesi gerekliliği, eğitim süresinin uzatılması ve küçük ölçekte işletme sahiplerinin sorunları dinlenmesi gerekliliği üzerinedir.

Şekil 3. Tek-Vaka Modeli

Çalışma kapsamında yer alan 15 girişimcinin sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda en fazla hangi konuları vurguladıklarını ortaya koyabilmek için Şekil 3'deki Tek-Vaka Modelinden yararlanılmıştır. Girişimcilerin söylemlerinde en fazla vurguladıkları hususlar saat yönünün tersine çoktan aza doğru olacak şekilde sıralanmıştır. En fazla vurgu; uygulamalı girişimcilik eğitimi başarıyla tamamlayan 15 girişimcinin 14'ü aldıkları bu eğitimin girişimciliğe katkısı olduğuna inanmaları yönündedir. Almış oldukları bu eğitim süresini yeterli görmektedirler. Buna paralel olarak almış oldukları eğitimi kullanılabilir olarak ifade etmişlerdir. Girişimcilerin kurstan yararlanma sürecindeki durumları göz önüne alındığında zorluk yaşamadıklarını ifade ederek ayrıca İŞKUR'dan gerekli desteği göreberek KOSGEB'den memnun kaldıklarını ifade etmektedirler.

Sonuç

İşsizlik, çalışma beceri ve isteğinde olan bireylerin kendilerine emek piyasalarında yer bulamamalarıdır. İşsizlik ekonomik, sosyal ve psikolojik

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

etkileri ile hem bireyi hem de toplumu olumsuz yönde etkilemektedir. Birey açısından gelir elde edememe durumu toplum açısında da ekonomik bir kayba sebep olan işsizlik, sosyal açıdan dışlanma ve beraberinde tüm toplumu etkileyen psikolojik travmalar yaratmaktadır. İşsiz kalan bireyde bir çaresizlik ve kötümserlik durumu yaratmaktadır.

İşsizliğin önlenmesi amacı ile istihdam imkânlarının yaratılma gerekliliği ülkelerin geliştirmeye yöneldikleri politikaların başında gelir. Ülkeler pasif ve aktif istihdam politikaları ile işsizlik oranlarını düşürerek istihdam kapasitesini arttırma yoluna giderler. Pasif istihdam politikaları gelişmiş ülkelerde uygulanan ve işsiz kalan bireye maddi destek sağlayan politikaları içerirken aktif istihdam politikaları emek piyasalarına girmeyi kolaylaştırmayı hedeflemektedir. Aktif istihdam politikaları kapsamında yer alan meslek edindirme politikalarından biri de girişimciliği teşvik programlarıdır.

Türkiye’de İŞKUR ve KOSGEB işbirliğinde yürütülen girişimcilik eğitimleri bireyleri kendi işlerini kurma yönünde teşvik etmektedir. Girişimcilik eğitimlerinin en önemli amacı ise işsizliğin azaltılarak istihdamın arttırılması ve özellikle gençler, kadınlar gibi dezavantajlı grupların emek piyasasına kazandırılmasıdır. Bu bağlamda Türkiye’nin her yerinde uygulamalı girişimcilik eğitimi Programları yapılmakta, bu eğitimleri başarı ile tamamlayanlara sertifika verilmekte ve kendi girişimcilik projelerini sunanlara KOSGEB tarafından maddi destek sağlanmaktadır. Çanakkale ilinde de bu eğitimler sürmektedir.

Türkiye’de girişimcilik alanında yapılan çalışmalarda girişimcilik eğitimlerinin istihdam kapasitesini arttırmada faydalı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.⁴⁵Girişimcilik eğitimlerine katılanların çoğunlukla 25-35 yaş aralığındaki bireylerden oluştuğu ve kadınların bu eğitimlere daha

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

⁴⁵ Ceylan Ataman, “İşsizliğe Alternatif Bir Çözüm Olarak Girişimcilik Teori ve Politika,” 329; Güner ve Korkmaz, “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi-Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kurmayanlar Üzerine Araştırma,” 178-179; İnce, Çamlıbel ve Birol, “KOSGEB

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

çok katıldığını belirtmiştir.⁴⁶ Girişimcilik eğitimleri sonrası sağlanan desteklerin girişimciliği kolaylaştırdığını tespit etmişlerdir.⁴⁷ Girişimcilik eğitimlerinin devamında bireylerin işyeri kurma ve bu işyerlerinin devamlılığı ile ilgili sorunlar yaşadığı da ifade edilmiş ve elde edilen mali desteklerin daha etkin kullanılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada da girişimcilik eğitimlerinin istihdama olumlu katkılar sağladığı görülmüştür.⁴⁸ Girişimcilik eğitimine katılanların 25-35 yaş aralığında yoğunlaştığı ve kadınların eğitime daha fazla katılım sağladığı ve sonrasında da kendi işlerini kurdukları görülmüştür. Ancak araştırmada yüksek eğitim düzeyi ile girişimcilik arasında bir bağlantı ortaya çıkmamıştır. Eğitimler sonrası sunulan maddi desteklerin de işyerinin kuruluş aşamasında etkin bir şekilde kullanıldığı ve katkı sağladığı dile getirilmiştir. Çalışmada katılımcıların proje oluşturma aşamasında zorluklarla karşılaştıkları da belirtilmiştir.

Araştırmada, “Türkiye’de aktif istihdam politikaları kapsamında oluşturulan uygulamalı girişimcilik eğitimleri istihdam kapasitesinin artırılmasında etkili midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Girişimcilik kurslarının istihdamın geliştirilmesi açısından önemli olduğu ancak bu kurslara katılan herkesin kendi işini kurma konusunda istekli olmadığı söylenebilir.

Araştırma kapsamında, ilk olarak “Türkiye’de Uygulamalı Girişimcilik Eğitime katılanların “kursları başarılı bulmakta mıdır?” sorusuna cevap aranmıştır. Kursa katılanlar eğitimden memnun kaldıklarını ancak

Girişimcilik Eğitime Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Kararın Etkileyen Sebepler Üzerine Bir Araştırma,” 121.

⁴⁶ Tan, “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Adayları Üzerine Kastamonu İlinde Bir Araştırma,” 382-396.

⁴⁷ Çetinkaya, “İŞKUR’un Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin,” 19.

⁴⁸ Namal, Koçancı ve Aksoy, “KOSGEB Girişimcilik Programı: Eleştirel Bir Değerlendirme,” 93.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

sürenin biraz daha uzun olması gerektiği vurgulanmıştır. Girişimcilik kursuna katılanların 11’i aldıkları eğitimle kendi işyerlerini kurmuşlardır. Kursiyerler, Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi’nin katkısının yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Özellikle maddi ve manevi desteğin girişimciliği desteklediği ifade edilmiştir.

Araştırma kapsamında, ikinci olarak, “kursiyerler Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri sürecinde ve sonrasında ne tür sorunlarla karşılaşmaktadırlar?” sorusu cevaplanmaya çalışılmıştır. Kursiyerlerin %20’si İŞKUR’a başvuru sürecinde, %60’ı ise projeleri ile KOSGEB’e başvuru aşamasında zorluk yaşadıklarını söylemişlerdir. Bununla birlikte genel olarak sorunların çözüldüğü, eğitimlerin zorlayıcı yanlarının olması yanında girişimciliğin teşviki ve projelerini hayata geçirmek bakımından önemli bir fırsat olduğu vurgulanmıştır.

Araştırmada üçüncü olarak Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerine katılanlara “verilen eğitimleri ve finansman desteklerini girişimcilik kapasitelerinin artırılması bakımından nasıl değerlendirdikleri” sorusuna cevap aranmıştır. Uygulamalı girişimcilik eğitime katılanların %26,7’si mali imkânların iyileştirilmesi, bilgilendirme eksikliğinin giderilmesi ve personel hataların azaltılması gerektiğini belirtmiştir. Katılımcıların %13,3 oranında program kapsamındaki teşviklerin geliştirilmesini önermiştir. Kadın girişimcilerin daha fazla desteklenmesine ise %6,7 oranında bir vurgu yapılmıştır.

Araştırmaya katılan kişilerin genel kanaati ise girişimcilik eğitimlerinin girişimciliğe katkı sağladığı yönündedir. Aldıkları eğitimin süresinin yeterli olduğunu belirten katılımcılar İŞKUR ve KOSGEB işbirliğinde gerçekleştirilen eğitimden memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir.

Uygulamalı girişimcilik eğitiminin, girişimciler üzerindeki etkisini belirlemek ve karşılaşılan sorunları ortaya koymak amacı ile Çanakkale ilinde 23 Temmuz 2018 - 06 Ağustos 2018 tarihleri arasında 15 katılımcı ile görüşülmüştür. Görüşmeler sonucunda katılımcıların çoğunluğunun

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

25 - 35 yaş aralığında olduğu gözlenmiştir. Genç işsizliğinin önlenmesi adına bu yaş aralığında kişilerin kurslara katılması önemlidir. Bir diğer dezavantajlı grup olarak görülen kadınlarında eğitimlere katılma oranı daha yüksektir.

Çalışma, Türkiye'deki uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin istihdama etkisini ortaya koymaya çalışmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın kapsamının tüm Türkiye'yi içermesi gerekmektedir. Ancak zaman ve ekonomik koşulların bu çapta bir araştırmaya imkân tanımaması sebebi ile Çanakkale ili Merkez ilçe ile sınırlandırılmış olması Türkiye'deki durumu ortaya koymak açısından sınırlı bir sayıyı yansıtmaktadır. Ancak yapılan diğer çalışmalarla paralellik gösteren sonuçlara varılmış olması Türkiye genelindeki durumun anlaşılması açısından önemlidir.

Eğitilere meslek sahibi olmayan kişilerin, meslek sahibi olan kişilere oranla, girişimciliği daha fazla tercih ettikleri görülmüştür. Katılımcıların ortak fikri uygulamalı girişimcilik eğitimlerinin girişimciliğin teşviki hususunda gereken katkıyı yerine getirdiğidir. Ancak kurumların sağlamış olduğu teşviklerden halkın haberdar olması hususunda eksiklikler olduğu vurgulanmıştır.

Araştırma sonucunda Türkiye'de istihdam kapasitesinin arttırılmasında girişimcilik kurslarının etkinliği ile ilgili yetkililerin bir fikir edinmesi mümkün olacaktır. Aynı zamanda girişimcilik eğitimleri hakkında bilgi eksikliği olan kişilerin bilgilendirilmesi söz konusu olacaktır. Çalışmanın en önemli katkısı ise eksiklikleri tespit ederek uygulamalı girişimcilik eğitimlerini yürüten İŞKUR'un ve KOSGEB'in eğitimlere daha aktif ve etkin bir yapı kazandırmasını sağlamaktır.

Sonuç olarak uygulamalı girişimcilik eğitimi programı bireylere yeni iş imkânları yaratması açısından önemlidir. Ancak eğitimlerin kapsamının gençler, kadınlar gibi emek piyasasında dezavantajlı olarak görülen kesimlere yönelik yenilikler getirmesi yerinde olacaktır. Ayrıca proje aşamasında zorlanan bireylere destek verilmesi yaratıcı girişimlerin hayata

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

geçirilmesi açısından önemlidir. Eğitimlerin temel amacı olan işsizliğin azaltılması ve yeni iş imkânlarının sağlanması yönünde daha teşvik edici hale getirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda özellikle eğitimlerin kamuoyuna duyurulması ve girişimcilik imkânları hususunda daha fazla bilgilendirme yapılması önemlidir.

Yapılan araştırma sonucunda uygulamalı girişimcilik eğitimleri ile ilgili şuhuslarda yenilemeler yapılması hem istihdam kapasitesinin arttırılması hem de eğitimlerin daha etkin yürütülmesi açısından katkı sağlayacaktır. Eğitimlerin yaş ve eğitim düzeyine göre farklı katılımcılarla yürütülmesi verimlilik açısından daha iyi olacak ve teknik bilgi eksikliğinden dolayı oluşabilecek sorunlar önlenebilecektir. Projelerini büyük çaplı planlayan girişimcilere KOSGEB’den daha fazla destek sağlanabilir. Örneğin otel gibi büyük girişimlerde bulunacak olanlara sağlanan destek miktarı arttırılabilir. İŞKUR ve KOSGEB arasındaki işbirliği yeniden düzenlenerek bürokratik işlemler basitleştirilmeli, evrakların internet üzerinden hazırlanıp onaylanması sağlanmalıdır. Bu bağlamda bürokratik işlemlerin fazlalığı nedeniyle katılımcıların başvurudan vazgeçmesi önlenabilir. Uygulamalı girişimcilik eğitimi kurslarına katılanlara proje eğitimi verilerek sertifika alabilmeleri için proje ödevi hazırlamaları zorunluluğu getirilmelidir. Kurs sonrası proje sunma zorunluluğu bulunan girişimciler bu projeleri nasıl hazırlayacaklarını bilmedikleri için desteklere başvurmadan vazgeçebilmekte ya da proje hazırlarken zorlanabilmektedir. Devlet tarafından eğitimlere katılıp projesini hayata geçiren girişimcilere başta vergi muafiyetleri olmak üzere çeşitli muafiyetler getirilebilir. Ayrıca girişimcilerden orijinal ve devamlılığı olan alanlarda girişim yapacaklara Devlet tarafından yeni proje destekleri verilerek çalışma alanlarını genişletme imkânı tanınmalıdır. Böylece girişim projelerinin yeni istihdam fırsatlarının sağlanması desteklenmiş olacaktır.

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

KAYNAKÇA

Acar, Osman Kürşat ve Ecehan Kazancı Yabanova. “Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Çerçevesinde Kütahya İŞKUR’un Mesleki Eğitim Faaliyetleri’nin,” *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 2*, (2017): 85-111.

Ács, Zoltán J., László Szerb, Esteban Lafuente, Gábor Márkus. “The Global Entrepreneurship Index 2019,” *The Global Entrepreneurship and Development Institute, Washington, D.C., USA*, (2020): 12-19.

Akcan, Ahmet Tayfur. “1980 Sonrası Türkiye’de Uygulanan Politikaların İşsizlik Üzerine Etkileri ve İşsizliğin Belirleyicileri Üzerine Ampirik Analiz.” Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2016.

Arıkan, Evren. “KOSGEB Desteklerinin Kobiler Üzerindeki Etkisinin Araştırılması: Batman İli Örneği.” Yüksek Lisans Tezi, Batman Üniversitesi, Batman 2017.

Arslan, Birkan. “KOBİ’lerin Finansman Sorunlarının Çözülmesine KOSGEB Desteklerinin Etkisi.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2015.

Aykan, Ebru. “Girişimcilik ve Girişimcilerin Liderlik Davranışları.” Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri, 2002.

Bal, Hüseyin. *Nitel Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Bursa: Sentez Yayıncılık, 2016.

Bulut, Selahattin. “Türkiye’de Aktif İstihdam Politikası Aracı Olarak Düzenlenen İşgücü Eğitim Kurslarının İstihdamı Açısından Belirleyiciliği.” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2010.

Ceylan Ataman, Berrin. “İşsizliğe Alternatif Bir Çözüm Olarak Girişimcilik: Teori ve Politika” *Bilsay Kuçur’a Armağan Kitabı* içinde, Editörler: Serdar

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

Şahinkaya ve N. İlter Ertuğrul, 329-343. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları, 2011.

Creswell, W. John. *Nitel Araştırma Yöntemleri Beş Yaklaşımına Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*. Ankara: Siyasal Kitabevi, 2016.

Çetindamar, Dilek. *Türkiye’de Girişimcilik*. Ankara: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği Yayınları, 2002.

Çetinkaya Mustafa Burak. “İŞKUR’un Uygulamalı Girişimcilik Eğitimlerinin Etkinliğinin Ölçülmesi: Karabük İli Örneği.” Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Karabük 2017.

Erdem, Kemal. “İşsizlikle Mücadelede Mesleki Eğitimin Önemi: Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri: Projesi.” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2012.

Gözler, Kemal. *Anayasa Hukukuna Giriş*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım, 2008.

Güler, Ahmet, Mustafa Bülent Halıcıoğlu ve Serkan Taşğın. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.

Güler Kümbül, Burcu. “İşsizlik ve Yarattığı Psiko-Sosyal Sorunların Öğrenilmiş Çaresizlik Bağlamında İncelenmesi,” İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası Dergisi 55, (Ocak 2005): 373-394.

Gültemen, Caner. “Avrupa İstihdam Stratejisi ve Türkiye İçin Odak Noktası: İŞKUR.” Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2008.

Güner, Hasan ve Adem Korkmaz. “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi - Girişimcilik İlişkisi: Eğitim Alıp İş Kutmayanlar Üzerine Araştırma,” İş ve Hayat Dergisi 2, (Nisan 2016): 155-182.

İşığışok, Özlem. *İstihdam ve İşsizlik*. Bursa: Ekin Yayınları, 2011.

Dilan ÖRENÇ, Canan Öykü DÖNMEZ KARA ve Suat UĞUR

İnce, Ali Rıza, Fuat Çamlıbel ve Yunus Emre Birol. “KOSGEB Girişimcilik Eğitimine Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Kararını Etkileyen Sebepler Üzerine Bir Araştırma,” *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 21, (Ocak 2016): 113-123.

İŞKUR. İş Arayan Aktif İşgücü Programları, Girişimcilik Programı Eğitimi. İŞKUR, Haziran 2018. <https://www.iskur.gov.tr/is-arayan/aktif-isgucu-programlari/girisimcilik-programi-egitimi/>

Kanyılmaz, Polat Ebru ve Bünyamin Bacak. “İşsizliğin Psikolojik Sonuçları ve İşsizlik Süresi İlişkisi: Çanakkale’de Yükseköğrenim Mezunu İşsizler Üzerinde Bir Araştırma,” *Çalışma İlişkileri Dergisi* 9, (Şubat 2018): 24-47.

Kıcı, Başak. “Eğitilmiş Genç İşsizliği Üzerinden İşsizlik Kaygısına Bir Bakış,” *Çalışma ve Toplum Dergisi*, (Mart 2017): 1369-1396.

Kısa, Salman. “İŞKUR ve Yerel Yönetimlerde Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim-İstihdam İlişkisi Yönünden Analizi: Ankara İli İŞKUR İl Müdürlüğü Ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Analizi.” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2012.

KOSGEB. Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı. KOSGEB Kasım 2018. <https://www.kosgeb.gov.tr/site/tr/genel/destekdetay/1231/girisimcilik-destek-programi>

Metin, Banu. “Türkiye’de Aktif İşgücü Piyasası Politikaları ve Özel İstihdam Politikaları.” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2004.

Namal, Mete Kaan, Mustafa Koçancı ve Beyhan Aksoy. “KOSGEB Girişimcilik Programı: Eleştirel Bir Değerlendirme,” *Akademik Hassasiyetler Dergisi* 5, (Eylül 2018): 93-110.

Türkiye’de Girişimcilik Eğitimleri ve İstihdam Kapasitesinin Artırılması

Onay, Ümmü Gülsüm. “Kadın Girişimciliğini Etkileyen Sosyo-Kültürel Faktörler: Isparta KOSGEB Girişimcilik Destekleri Üzerine Bir Araştırma,” Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta, 2013.

Özdemir, Süleyman, Halis Yunus Ersöz, İbrahim Sarıoğlu. *İşsizlik Sorununun Çözümünde KOBİ’lerin Desteklenmesi*. İstanbul: Vimek Ajans Yayıncılık 2016.

Saruhan, Şadi Can ve Ata Özdemirci. *Bilim, Felsefe ve Metodoloji*. İstanbul: Beta Yayınları, 2016.

Serter, Nur. *Genel Olarak ve Türkiye Açısından İstihdam ve Gelişme*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Basımevi, 1993.

Şahin, Begüm Erdil ve Yeliz Sevimli. “Aktif İstihdam Politikaları Kapsamında Uygulanan İşgücü Yetiştirme Kursları ve İŞKUR’un Önemi,” *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi* 5, (Ocak 2013): 1-10.

TAEM *Aktif İşgücü Hizmetleri İlgili Mevzuatı*. Ankara: Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi Yayınları, 2017.

Tan, Fatma Zehra. “KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi Adayları Üzerine Kastamonu İlinde Bir Araştırma,” *Business & Management Studies: An International Journal* 3, (Mart 2015): 382-417.

Ünsal, Derya. “İŞKUR Tarafından Düzenlenen Mesleki Eğitim Kurslarının Kursiyerlerin Bireysel Kariyer Planlamalarına Katkısı Hakkındaki Kursiyerlerin Görüşleri.” Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2013.

Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

Üsküdar
Üniversitesi
Sosyal Bilimler
Dergisi, 2020;
sayı: 11,
411-447